

” DE SMÅ TING ”

I STAVANGER DOMKIRKE

(Dette er et utdrag fra en artikkel skrevet av domprost Christian Svanholm)

Vi går inn fra sør gjennom den gamle kirkens hovedinngang. Enkelheten i det store rommet slår oss. Der er ikke mye av utsmykning. Sammenlignet med andre katedraler er domkirken vår meget beskjeden. Og likevel, så beskjeden den er, er den vidunderlig vakker. Enkeltheten gir ro og høytid.

SYNDEFALLSKAPITELET

Søylehodene er enkle, søylens basis likeså, på et par unntagelser nær. Søylene til venstre når en går inn fra sør (den fjerde regnet fra koret), har et rikt utsmykket kapitel, syndefallskapitelet har det blitt kalt.

Ser vi det inne fra midtgangen, faller det i øynene at noe av relieffet er skadd. Det er ikke tilfeldig. Middelalderen var ikke redd for sterke bilder i et kirkehus, og kunstneren har her fremstilt mørkets fyrste selv, sittende i en høyst utekkelig stilling. Han venter sine disipler som på geitebukker, kosteskaft eller lignende transportmidler kommer fra øst og vest for å havne hos han. Ingen skulle være i tvil om hvor de som drev med trolldom og svartekunster endte! Men denne talen ble altså for hard for senere tider, og så kom meiselen i bruk. Resten av kapitelet har heldigvis fått være i fred.

SØYLEN MED DJEVELHODET

Vi går til nordre side. Ved inngangspartiet stanser vi ved den store søylen. Helt nede ved basis, under søylens veldige trykk, stikker det fram et hode. Et fantasidyr ville vi kalle det, for det ser ut som en krysning av en torsk og en kalv. Figuren er slitt av sko som har hvilt seg på den, men i hovedtrekkene er den bevart. En slik krysning må være et helvetesavkom. Plasseringen av den, under søylens press, tyder også på det. Men ut av steinmassen strekker det seg to hender som griper utysket i ørene og holder fast! Det er allmaktens hender som tøyler det onde og setter grenser for dets spill.

DØPEFONTE

Vi går opp i koret. På grensen mellom det og skipet står døpefonten. Selve skålen er blitt til samtidig med koret, men foten er laget senere. Skålen er dekket av et sølvfat fra 1740 – årene. Løfter vi det av, ser vi ned i den rommelige klebersteinskålen. Den er beregnet til dåp ved hel neddykking. Det høres brutalt når en tenker på uoppvarmet kirke og kaldt

vann vinters tid, men det minner tydelig om det som står i Romerbrevet :

”Vi ble begravet med Kristus i dåpen til døden, for at, likesom Kristus ble oppreist fra de døde ved Faderens herlighet, så skal også vi leve et nytt liv.”

Godt at det ikke er vannmengden som avgjør dåpens virkning. Den er den samme om vi døper ved overøsing.

VINRANKE I KLEBERSTEIN

På nordsiden av koret, rett bak døpefonten, hever seg en trappevange. Trappen leder til en vindeltrapp i nordre tårn, men vindeltrappen ble ødelagt i 1860 – årene. Det vi skal se på, er vinranken som pryder trappevangen. Den er hogd i bløt kleberstein og det med et mesterskap som nesten er utrolig. De spede rankene slynger seg helt fri fra steinmassen. Det hele er så lett og luftig at det formelig lever. Få arbeider fra høygotikken er så skjønne som dette gledens symbol.

PISCINA

Rett sør for altersranken har vi piscina, det betyr fiskedam, men det er en utslagsvask, det vil si ikke for hva som helst, men for det vann som ble brukt ved sakramentforvaltningen. Det måtte ikke slås ut som vaskevann, det hadde vært i forbindelse med det hellige, og så måtte det ned i viet grunn. Derfor er også piscina omgitt av en vakker ramme av søyler og buer, og den har på kjøpet kirkens eneste marmorsøyle. Den er ikke stor, men den er av Carrara – marmor, den fineste man visste om.

MAGNUS LAGABØTER

På veggen over Piscina har vi et portrett – hode. Tradisjonen vil vite at det er Magnus Lagabøter som var konge på den tid arbeidet i koret foregikk. Dersom dette er riktig, forestiller nok de to hodene ved inngangen til prestesakristiet hans to sønner, Erik, kalt prestehater, og hans bror Håkon med hertugkransen, senere Håkon 5. Magnusson.

PREKESTOLEN

Under restaureringen i 1860 ble prekestolen flyttet fra nordveggen og dit den står i dag. Han som skapte den, Andrew Smith, var skotte og hadde lært kunsten i Nord – Tyskland. I praktfull barokk har han gjenspekt bibelhistorien fra skapelsen til flukten til Egypt langs selve prekestolen, mens baldakinen er full av symboler for Kristi lidelse og seier.

Det er en hel billedbibel. Den må man gi seg tid med.

Kunstnerens navn finnes ikke på hans verk, men helt anonym har han ikke villet være. Når vi står ved døren til trappen, ser vi på venstre side St. Peter med nøklene, det er meget alminnelig. Da skulle vi vente at vi på høyre side hadde St. Paulus med sverdet. Men han står ikke der, derimot St. Andreas (Andrew) med sitt kors. Han er Scotlands skytshelgen. Slik har kunstneren kunnet minne oss både om sitt fødeland og sitt navn.

